

Flamingo's in Nederland – exoten, of toch niet allemaal?

André van Kleunen, Sovon Vogelonderzoek Nederland

Introductie

Er komen wereldwijd zes soorten flamingo's voor. Deze leven vooral in (sub-)tropische gebieden, maar ook in soms gure omstandigheden op grote hoogte in de Andes en in Centraal-Azië. Alle soorten hebben dezelfde onmiskenbare verschijning met lange poten, de relatief zeer lange nek, de karakteristieke naar beneden gehoekte snavel en een roze verenkleed. Flamingo's zijn gebonden aan ondiepe wateren (meren en lagunes), waarin ze met de snavel door het water bewegen en met speciale lamellen in de snavel het water filteren op kleine invertebraten, algen, kleine plantzaden etc.

Vier soorten flamingo's kleuren soms de Nederlandse wateren een klein beetje roze. Het gaat om de flamingo (om verwarring te voorkomen noemen we die hier verder Europese flamingo), de nauw verwante Caribische flamingo, de Chileense en de kleine Flamingo.

Voorkomen in Nederland

De eerste gedocumenteerde waarneming van een flamingo in Nederland, betrof een Europese, en deze dateert van 1906. Lange tijd waren flamingo's een onregelmatige verschijning in het wild, maar sinds het begin van de jaren zeventig worden er in toenemende mate flamingo's in Nederland waargenomen. In eerste instantie betrof het Chileense en later - in ieder geval vanaf de jaren tachtig - ook Europese flamingo's. Recent gaat het vermoedelijk om

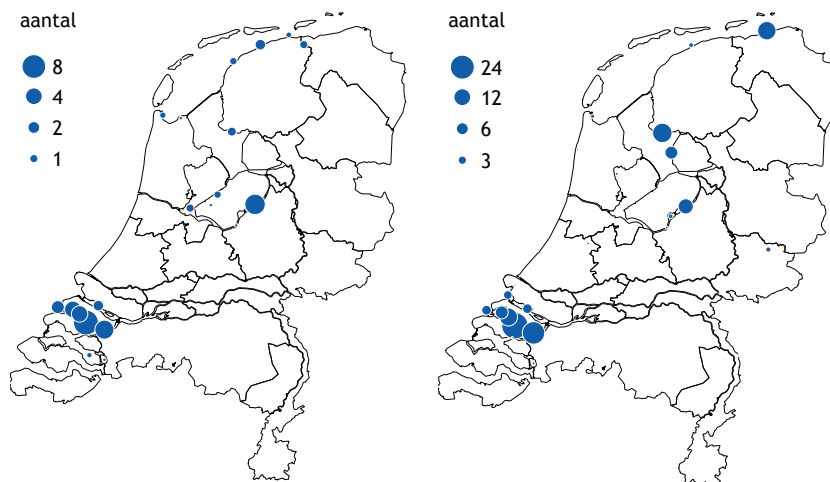

Chileense en Europese flamingo's in een Nederlandse setting. (Foto: Harvey van Diek)

zo'n 30-50 Chileense flamingo's en 10-20 Europese. Van de Caribische en kleine flamingo worden (vrijwel) jaarlijks enige exemplaren gemeld. Tot slot zijn er ook enige hybrides van Europese en Chileense flamingo gemeld en ook van Europese en Caribische flamingo. De toch al lastige determinatie van flamingo's is hiermee soms een serieuze uitdaging.

Flamingo's broeden niet in Nederland, maar wel enige honderden meters over de grens bij de Gelderse Achterhoek, in het Zwillbrocker Venn. Daar is in 1983 uit de rondzwervende flamingo's een broedkolonie ontstaan. Er broeden Chileense, Europese en soms enkele Caribische Flamingo's. Soms broeden ze in mengparen. Er worden jongen grootgebracht, maar niet in alle jaren. Na

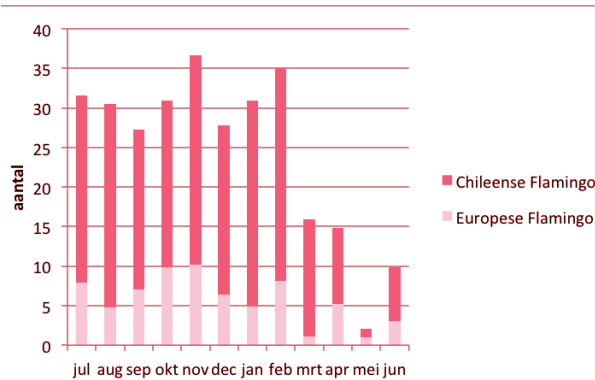
de broedtijd vertrekken deze vogels in groepjes naar grote waterrijke gebieden, vooral in Nederland. Vaste locaties zijn het IJsselmeergebied, de Lauwersmeer (nadruk op zomer/najaar) en de Zuidwestelijke Delta (nadruk op winterhalfjaar). Niet-broedende vogels kunnen jaarrond in ons land verblijven. Vaak komen de Chileense, Europese en Caribische flamingo's in gemengde groepen voor. Kleine flamingo's worden relatief vaak alleen gezien.

Verspreiding van de Europese flamingo (links) en de Chileense flamingo (rechts).

Vijfjarig gemiddelde, periode 2010/2011 – 2014/2015.

(Bron: Watervogelmeetnet Sovon, RWS & NEM).

Seizoenspatroon op basis van de gemiddelde aantallen uit de watervogelmonitoring (Sovon, RWS & NEM) over de seizoenen 2009/10 – 2013/14.

Herkomst

Chileense flamingo's zijn inheems in Zuid-Amerika en Caribische flamingo's in het Caribische gebied. Het is aannemelijk dat de vogels die in Nederland worden waargenomen uit gevangenschap vrijgelaten of ontsnapte dieren betreffen, of natuurlijk nazaten daarvan. Dit is ook aannemelijk voor de kleine flamingo, die inheems is in delen van Afrika, India en Pakistan, maar daar grote verplaatsingen kan laten zien. Deze soort duikt de laatste jaren wel steeds vaker op in Zuid-Europa, soms in kleine groepjes. Recent heeft deze soort zelfs succesvol gebreed in Spanje. Het is mogelijk dat het hier deels om wilde vogels

gaat, maar het opduiken van een in België ontsnapte vogel met pootringen in Portugal laat zien dat het ook hier (deels) om vogels van een niet wilde herkomst kan gaan.

Voor de Europese flamingo geldt dat een wilde herkomst van sommige vogels die in Nederland opduiken en ook in de broedkolonie in het Zwillbrocker Venn, niet is uit te sluiten. Flamingo's zijn goede vliegers en een deel van de Europese flamingo's uit Zuid-Europa en West-Azië zijn trekvogels en ze kunnen zwerfgedrag vertonen. Zo werd in 2011 een groep van 17 vooral onvolwassen Europese flamingo's waargenomen in Oostenrijk, met daartussen vogels met Italiaanse ringen. Andersom hebben enkele in het Zwillbrocker Venn geringde vogels in 2003/04 de Franse zuidwestkust bereikt. Zo nu en dan duiken in Nederland groepjes (onvolwassen) Europese flamingo's op die niet direct te relateren zijn aan de reguliere groep rondzwervende vogels. Het sluitende bewijs van wilde herkomst, door middel van een geringde vogel uit de Zuid-Europese of West-Aziatische broedgebieden, is nog niet geleverd.

Geef uw waarnemingen door!

Sovon volgt het voorkomen en de aantalsontwikkeling van flamingo's in het Watervogelmeetnet. Daarnaast zijn zeker voor de zeldzamere soorten losse waarnemingen welkom. Deze kunt u doorgeven op Telmee.nl of Waarneming.nl.

Beknopt overzicht herkenning van flamingo's (volwassen vogels)

Zie voor uitgebreidere info: <https://www.sovon.nl/nl/content/herkenning-exoten-flamingos>

	Europese flamingo	Chileense flamingo	Caribische flamingo	Kleine flamingo
Verenkleed	Licht roze tot bijna wit	Roze	Oranje-roze	Roze
Poten	Roze	Lichtgrijs met roze knieën en tenen	Roze	Roze-rood
Snavel	Roze met zwarte uiterste punt	Basale helft licht roze, zwart vanaf "knik"	Als Europese met iets meer zwart aan de punt	Grotendeels paars-rood met zwarte punt

Meer weten over het voorkomen van flamingo's in Nederland?

Europese flamingo: <https://www.sovon.nl/nl/soort/1470>

Chileense flamingo: <https://www.sovon.nl/nl/soort/1478>

Publicatie Flamingo's in Nederland: wat doen 'zuurstokken' in een kikkerland? <https://www.sovon.nl/nl/soort/1470>

Website van dhr. J. Treep over flamingo's in het Zwillbrocker Venn en in Nederland: <http://www.flamingosinnederland.nl>